

Pompeu Fabra i Poch

Gramàtic i lexicògraf.

Gràcia, Barcelona, 20 de febrer de 1868

Prada, Conflent, 25 de desembre de 1948

Va néixer al número 32 del carrer de la Mare de Déu de la Salut, i més tard va viure al Carrer Gran de Gràcia (Barcelona) el 1868.

Estudià la carrera d'enginyer industrial, i ocupà una càtedra de química a l'escola d'enginyers de Bilbao, on residí durant deu anys (1902-11). Amb tot, de molt jove encara, s'afermà en ell la decisió de dedicar-se a l'estudi del català i a la difusió de la correcció de la llengua. Això explica les seves obres primerenques: *Ensayo de gramàtica del catalán moderno* (1891) i *Contribució a la gramàtica de la llengua catalana* (1898), que redactà amb un criteri molt independent respecte a les gramàtiques existents. Formà part de L'Avenç, on promogué (1890-91) una campanya memorable per a la reforma ortogràfica, amb Jaume Massó i Torrents i Joaquim Casas i Carbó, que publicaren el seu *Sil·labari català* (1904) i un *Tractat d'ortografia catalana* (1904), i tingué una participació destacada en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906). Autodidacte, els anys que passà a Bilbao pogué dedicar-se intensament a l'estudi de les obres dels grans romanistes del moment, que arribà a conèixer a la perfecció: en fou fruit la *Gramàtica de la llengua catalana* (1912), la més sòlida des d'un punt de vista lingüístic.

Cridat per Enric Prat de la Riba i Sarrà, es traslladà a Barcelona, on fou nomenat professor a la càtedra de català creada per la diputació de Barcelona i membre de la novella secció filològica (1911) de l'Institut d'Estudis Catalans, de la qual més tard fou president (com ho fou també de l'Institut intermitentment de 1921 a 1931).

Promulgà les Normes ortogràfiques (1913), que, bé que sense el seu nom, eren principalment obra d'ell i contenien la part essencial de l'ortografia defensada pel grup de L'Avenç (dins l'editorial del qual publicà les seves traduccions de *La intrusa*, de Maurice Maeterlinck, i *d'Espectres*, d'Henrik Johan Ibsen) i que serviren per a la formació d'un *Diccionari ortogràfic* redactat sota la seva direcció (1917).

L'any 1918 Fabra publicà, per encàrrec de l'Institut, que l'adoptà com a oficial, la *Gramàtica catalana*, de la qual han estat fetes set edicions.

Concebut com el canemàs del futur diccionari de l'Institut, al *Diccionari general de la llengua catalana*, publicat el 1932, hi era recollit, amb tot, el vocabulari indispensable per a l'home del seu temps. Per dur a terme tota aquesta obra, Fabra renuncià a altres comeses (per exemple: de lingüística) per a les quals posseïa una preparació excel·lent; en són mostra alguns estudis, com el de les es tòniques del català (1906) o el dels mots

àtons en barceloní (1913), dins una línia d'investigació que hagué d'abandonar davant la importància i la urgència de l'endegament i la depuració de la llengua.

Els resultats de la seva obra transcendiren aviat: en el decurs del decenni 1920-30 gaudia ja d'un alt i just prestigi científic, sempre creixent, que el dugué a ésser nomenat catedràtic de la Universitat de Barcelona directament (1932), sense passar pel camí, fins aleshores obligat, de les oposicions a càtedra. Poc temps després, en esdevenir autònoma la Universitat, en fou president del patronat universitari (1933), i, per raó del seu càrrec, sofrí empresonament (1934). Ensenms, esdevingué un home molt popular al país i, entre el 1931 i el 1936, fou objecte de molts i reiterats homenatges.

Pompeu Fabra es va exiliar l'any 1939 a Prada de Conflent (Catalunya Nord), però el seu esforç per a dotar el català d'una eina útil i moderna no va cessar va seguir treballant en la seva pòstuma "Gramàtica catalana", que veurà la llum el 1956 gràcies a l'acurada edició del seu deixeble Joan Coromines. Fabra va morir a Prada, després de rebre nombrosos homenatges a l'exili, el 25 de desembre de 1948.

El 2008 la Generalitat de Catalunya, el Govern Balear i l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) n'iniciaren la publicació de l'obra completa, sota la direcció de Jordi Mir i Joan Solà i amb la participació d'Enciclopèdia Catalana, Edicions 62, Editorial Moll i Edicions 3 i 4, que concludé al juny de 2013.

Signatura de Pompeu Fabra

La tomba on es va encendre la primera flama